

D'altra banda això ens condueix a relacionar amb un grup del mateix sign. i mateix radical, però sense l'element sufixat -ARR-: *Petanim* i *Poetanion* d'inscrs. i toponímia lusitanes: *Poetanion* port i illa de la costa portuguesa esmentat per Avíet: *petanim*, mot que apareix en la inscr. sorotàptica d'Arroyo del Puerco; des d'on hem de passar al gall. i cast. *patón* «cima» gall. *petoubo*, -*toulo* «prominència del terreny», relacionable encara amb el NP epigràfic *Petolus* (inscr. prop de Burgos), minhoto *petoucos*, cast. i leon. *piétana*, *peteiro*. Conjunt que hem trobat, petrificat, en els presents NLL del tipus (B), on tenim també terminació -ANA. I en un *Tossal d'Alpatona* del te. de Montoliu, que afr. amb Albatàrrec.

Avui rectificaria jo els meus dubtes d'aquest article *Albatàrrec*, en el sentit que el grup (B) prové del mateix ètim. pre-romà, i no pas del ll. PETRA 'roca'.

D'altra banda crec que exagerava en desestimar del tot la variant Albatàrrec del nom tradicional administratiu (que ara no és del tot impopular) oït per mi *albatàrrek* / *lo batàrñk*, amb -*ek* final.¹ Car també és possible, que se'n vagi formar en l'ibero-basc local un deriv. dim. *patāñ-ko*, que conviuria amb el primitiu entre els ilergetes.

D'aquest PETARRIKO- podem creure que ve el NL *Pitarc*, -*arque* del Baix Aragó del Nord valencià, avui *Pitarque*, poble i mun. NE de Terol, entre Aliaga i Montoro, però antigament era «*Pitarch*», que figura en la llista d'afrs. del vast terme d'Alcanyís, l'a. 1157 (Nicolás Sancho, *Carta Puebla de Alcaniz*, p. 567). A la part valenciana hi ha no sols el cogn. *Pitarc*, sinó molts paratges rústics i muntanyencs d'aquest nom. Pou de *Pitárk*, te. Cabanes de l'Arc (XXIX, 128.5); cingle de *Pitarc* a les coves de Vinromà; *Pitarc*, mas de la Vespa de Morella. Altres a Vilafranca del Maestrat, a Castellfort, Serra d'En Galceran i a Herbés, Molí de *Pitarc* a Esllida, Maset de *Pitarca* a Cabanes (XVIII, 74.19, 157.2, '39 × '17; XXVII, 15.3; XXI, 164.11, 12, 122.2); i una «porta de ferro de *Pitarc*» del terme de València figura en el *Rept.* (Bof. 619).

¹ *Albatàrrec* escrit així en el vell segell municipal negre (S. XVII?); crec que ja va així el 1831 en què figura entre les poss. de l'Hospital de Vic, i ignoro en quina forma en les Consuetuds de Lleida, a. 1228, p.p. Botet (*G.G.C.*, pp. 122-3).

Patarrum Maestr., V. *Patrò*

PATERNA

Poble de l'Horta de València, a l'esquerra del Túria uns 5 k. a l'O. de la ciutat.

PRON. *patérna* a Val. i rodalia (J.G.M. 1935); id. en les enqs. de 1962 en els pobles del voltant (XXX,

11.5ss.). Gentilici: *paternons* bastant popular (J.G.M.); en particular l'usa molt Almela i Vives en el seu treball sobre la ceràmica etc.

Cobla pop.: «En la torre de *Paterna*¹ canta i diu un teuladí: d'ençà que no es pasta llongo, hi ha molta fam per ací» (S.Guarner, *Els Pobles Val. parlen* III, 58).

MENC. ANT. Cròn. de Jaume I, quan encara no han atacat el Puig ni pres Borriana: «acordam-nos que faéssem una cavalgada en ribera de Xúcher e passam sobre *Paterna* i Manizes, a un guau, e a la torre d'Espioca ---» (§ 187, Ag. 233, 5 f). En avançar la conquesta passa la Pasqua al Puig, «e vench un sarraí de *Paterna*, ab cartes de tota la aljama, q-ns retren la vila e-l castell, e exiren a Nós tots los sarraïns e les sarraïnes, ab gran alegria, e dixem-los que ls afranquiriam per dos anys pel mal que havien pres. E obriren-nos les portes, e entram dins e leixam aquí la regina, ab cavallers tro a deu, en bastiment; e quan saberem los sarraïns de València que Nós havíem *Paterna* ira e dolor los doblà ---» (§ 3, 254, Ag. 296-7).

Ja sovint en el *Rept.*, en donacions des de 1237 (p. ex. pp. 262, 354, 360, 371, Bof.); i «Godayla subtus *Paterna*» (Bof. 374, facs. 258). Des de llavors apareix monòtonament la mateixa forma *Paterna*, 1237, 1241, 1246 (Huici II, 260, 336, 413); 1246, 1247, 1258 (Huici I, 425, II, 77, 207; 1258, 1275 (Mz.Fdo., *Doc.Val.ACA* I, 792, 1863). En la Cròn. de Pere el Cerimoniós: «passant per lo loch de Muncada al loch de *Paterna* --- aquí posam nostre setge a los de la ciutat, e --- enfortiren-se en un loch apelat *Mizlata*» (ed. Pagès 281.2); 1436: *Paterna* en gentitiu (*BSCC* XIV, 482).

Com a lloc representatiu del parlar planer català dels llauradors de l'Horta, exagerant el to vulgar del seu llenguatge, deia Jaume Roig: «Aquest romanç / serà en parlament / noves --- al pla texides / del *algemia* / e parleria dels de *Paterna*, / Torrent Soterna / *prenent manobra* ---» (*Spill*, v. 689).

ESCRITORS ARÀBICS:

*b<a>f<i>rna*¹ en Abensaid (Alemany, *Geogr. ar.*, p. 43; Id. a. 1065), en Abenhayan, Abenbassam i Almakkarí, relatant la batalla a les portes de Val., en què l'host castellana de Fernando I, sorprengué les forces mahometanes (LAFUENTE, *Hist. de Esp.* I, 272 n.2), i més (però ací hi ha polèmica entre els arabistes que ho volen identificar amb Montroi esmenant-hi una lletra (C. Z. *Dt. Morgene. Ges.* LXII, 354). També l'anomenà igual el valencià Abenalabbar (situant-lo equívocament a causa de la confusió que era usual llavors entre els moros valencians, a causa de la posició tradicional de l'alqibla en llurs temples. (Jul. Ribera, *Dis. y Op* II, 272).

Segons SSiv., 93. 40, la cristiandat de Paterna es deu a la predicació de St. Vicent Ferrer; com fa cons-